СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXXI. — Число 278. — Джерзи Сіті, Н. Дж., середа, 28. падолиста, 1923. — VOL. XXXI. — No. 278. — Jersey City, N. J., Wednesday, November 28, 1923. — THREE CENTS

ВИБУХ В КОПАЛНІ ВУГЛЯ

БЕНТОН, Илинойс, 26. падолиста. — В копалні ч. 1. вуглевого підприємства Шикаго, Вилмінгтон енд Френклин Ковл Ко. случився нині на верстві, положеній яких 500 стіп під землею, вибух газів, наслідком котрого пригибло 2 майнерів, а 13 віднесло лекші й тяжчі тілесні ушкодження. Шістьох робітників ще не найдено.

В копальні, котра вважається одною з найбільших в світі, працювало в час вибуху коло тисячу робітників. На поверсі, на котрому случилася катастрофа, працювало 35. На гук вибуху вони сейчас кинулися до виходів.

Інжинери кажуть, що вибух не ушкодив майни, та що вона стане сейчас наново працювати.

ВУГЛЕВА КОНФЕРЕНЦІЯ ЗВОДИТЬСЯ НАНІЩО

ГАРИСБУРГ, Па., 26. падолиста. — Склікана пенсилвенійським губернатором Пиншом конференція стейтів, вживаючих твердого вугля, має дуже слабі вигляди зробити щонебудь путнього. По довгих непрактичних балачках рішено, щоби кожда стейтова делегація предложила свій плян полагоди вуглевого питання, а опісля Пиншо скликав ще одну конференцію в тій справі. Пиншо обіцяв скликати її на 13. грудня.

БОНУС ВАЖНІЙШИЙ ВІД ЗНИЖЕННЯ ПОДАТКІВ ДЛЯ ДЕМОКРАТІВ

ВАШІНГТОН, 26. падолиста. — Сенатор Робинсон з Аркензо виступив з публичною заявою, що справа бонуса для ветеранів великої війни є важнійша як справа обниження доходового податку та що він буде наставати, щоби її полагодити вперед. Сенатор Робинсон є провідником демократів в сенаті.

ДЕПАРТАМЕНТ СКАРБУ НЕ БУДЕ ДОМАГАТИСЯ ЗАПЛАТИ ВОЄННОГО ДОВГУ

ВАШІНГТОН, 26. падолиста. — Комісія воєнних довгів заявилася проти пляну, щоби американський уряд зажадав сейчас від европейських держав сплати воєнних довгів. Комісія вважає теперішну хвилю занадто критичною на таке домагання.

ЗМІНИ В РОБІТНИЧІЙ ЗЕЛІЗНИЧІЙ РАДІ

ВАШІНГТОН, 26. падолиста. — Президент Кулидж іменував Едвина Морова, губернатора стейту Кентакі, членом Робітничої Зелізничої Ради Злучених Держав на місце судді Бартона. Моров має зрезигнувати з губернаторства.

ОБМАНЬСТВА ІМІГРАНТІВ

НЮ ЙОРК, 26. падолиста. — Переслухання перед спільним комітетом легіслатури розслідження обманьств над імігрантами відкривають кождого дня найріжнійші обманьства при виміні грошей, пересилці грошей до старого краю, висилці корабельних карт, стягання залеглих робітничих належитостий, і т. и.

ЗА НАДУЖИТТЯ В БЮРІ ВЕТЕРАНІВ

ВАШІНГТОН, 26. падолиста. — На переслуханню в справі діяльности федерального ветеранського бюра розбирано нині минувшину полковника Форбса, голови сього бюра. Показується, що свого часу Форбса вигнано з армії, але відтак його назад принято, і сим разом він уже дослужився високої ранги.

ТИСЯЧІ ФАЛШИВИХ ЛІКАРІВ?

ВАШІНГТОН, 26. падолиста. — Губернатор та генеральний прокуратор стейту Конектикату заявили президентови Кулиджови, що в Злучених Державах є може 25,000 людий, що практикують медицину на основі фалшованих лікарських дипльомів, та що деякі з них видані і є урядниками лікарями бюра ветеранів та урядів здоровля. Президент обіцяв, що федеральна влада вмішається в сю справу.

РАТУЮТЬ КУ-КЛАКС-КЛЕН

ОКЛАГОМА СИТІ, 26. падолиста. — Прихильники Ку-Клакс-Клена в сенаті стейтової легіслатури постаралися о поваленне закона, вимíреного проти всіх потайних організацій, а в тім числі й проти Клена. Закон саме домагався, щоби кожде потайне товариство предкладало стейтови спис своїх членів. При голосованню над проектом за ним заявилося 13 голосів, проти 19.

НІМЕЦЬКО-АМЕРИКАНСЬКІ ПЕРЕГОВОРИ

ВАШІНГТОН, 26. падолиста. — Проект договору межи Злученими Державами та Німеччиною, котрий тепер подано до публичного відома, а котрий має бути незадовго потвердженний Злученими Державами, містить в собі ріжні взаїмні далеко йдучі уступства. Злученим Державам надається в сім договорі становище так званої найбільше фаворитованої держави.

ЗНОВА ПОВСТАННЄ В МЕКСИКУ

МЕКСИКО, 26. падолиста. — В стейті Вера Крус мали вибухнути аграрні заворушення, ведені аграрною партією. Збройні банди, перебрані в уніформи федеральних військ, рабують та вбивають.

РОЗБИТТЯ КОРАБЛЯ

КОРДОВА, Аляска, 26. падолиста. — На скалах коло Монтегю Айленда в заливі Принса Вилема розбився японський паровий тяґаровий корабель Шінкоку Мару. Буря занесла його на скали, з яких він не може добутися. На ньому було 35 моряків, з котрих 10 дісталося на лодках до Кордови. Про решту нема вісток.

ЯНГ ВИХАВ З ПОЛЬЩІ.

Комендор Янг, який орієнтувався у Варшаві у справах польських фінансів повернув до Англії. Виїхав він з Польщі тільки хвилево з огляду на передвиборчий рух до англійського парламенту. Внедовзі знову поверне до Варшави на студії вимкових польських фінансів.

СКІЛЬКИ ДОЛЯРІВ ВИСЛАЛИ ДО ПОЛЬЩІ ЕМІГРАНТИ?

Торговельний департамент Злучених Держав Америки перевів в дуже подрібні розсліди в справі переказів, що їх висилають із Злучених Держав до ріжних країв еміґранти, походячі з тих країв. Ті розсліди виказали, що Полща від часу укінчення світової війни одержує около 55 міліонів долярів річно.

БАКТЕРІЇ ПРОТИ САРАНЧІ.

Мексиканському вченому Піито вдалося придумати успішний засіб проти саранчі, що нищить поля в Америці. Плином із цукрового розчину пересиченим бактеріями стерва поливається плянтації, наражені на пошесть саранчі. Отруя нищить зівсім небезпечних шкідників.

76 ЛІТ ЇЙ, А ЩЕ СЕМИЙ РАЗ ВИЙШЛА ЗА МУЖ!

У місті Портсметі живе 76-літня старушка. Вона семий раз вийшла замуж. Тому рік помер їй шестий чоловік. Сприкрилася їй самотина і рішилася щераз стати перед вівтарем. Гарне число шлюбних перстенів пригадує їй щасливі хвилини, які пережила з пів тузином чоловіків.

ПРОПИВ ГРОШ І НАПИВСЯ ОТРУЇ.

Михайло Демчук в Вінніпеґу працював в сіпіярських шапах. В суботу дістав свою платню около шістьдесять долярів і про пив ці гроші. В суботу в ночи попав в розпуку і грозив, що відбере собі життє. В неділю рано стало йому лекше, однак вечером знов йому погіршилося і грозив, що повинить самогубство. Вкінці насипав собі отруї "перис ґрін", розмішав з водою і випив. Положився на софу і ожидав смерти. Його жінка і 13 літня донька боялися приступити до него. Тим часом смерть не приходила і він сказав, що мусить попробувати іншої отруї. Серед того донька і жінка вийшли з хати, а коли годину пізнійше донька вернулась, знайшла свого батька серед смертельних мук. Прикликали лікаря і Демчука відвезли до шпиталю, де він помер.

ВАТАЖОК МУХА ПЛАТИТЬ ПОДАТОК!

Ченстоховська газета "Глос Вольносції" подає що ватажок Муха, звісний з нападів на Поліссю, переслав на руки польського скарбового уряду доходовий податок, із "вилвів", що їх Муха здобув із грабіжей. Долучив також точний спис нападів і дати й місце, де їх доконано. При кінці Муха зазначує, що за кілька, закидуваних йому грабіжей, не приписує податку, бо (хоч загально думають) він не поповнив їх.

ХИТРИЙ ГОРАЛЬНИК.

Вже від довшого часу підозрівала поліція, що фармер Дезайр Діло, Діло, Ман., має свою приватну горальню, та ніяк не могли її знайти. Шукали в хаті, шукали в корчах і в стайні, та без успіху. Хитрий горальник був певний, що ніколи його горальні не знайдуть і далі робив "бизнес". Але й поліція не уставала в своїх заходах і в кінці перехитрила горальника. Зайшли до стайні і стали приглядатися жолобови, до якого був привязаний бик. Глянули на дно жолоба і там побачили діру. Заглянули до діри, а нею вів вхід під землю, а там знайшли цілий прилад до роблення горівки. Все те забрали з собою на поліцію і тепер будуть судити горальника.

ПРАВДА ПРО ДІЙСНУ ПРИЧИНУ БОЛЬШЕВИЦЬКОЇ ОКУПАЦІЇ УКРАЇНИ.

В 28—29 № "Революционной России "центрального органу російської партії соціалістів революціонерів, у статті В. Чернова п. з. "Аграрный Н. Е. П. и полинисшее народничество" находимо ось яке, вельми правдиве признання (подаємо в перекладі на українську мову):

"І справді ні І. Бунаков (російський народник, з яким полемізує в даній статті Чернов, Ред.) не бачить того, що історія кривавої горожанської війни в Росії, починаючи від жовтня, так і розділила Росію: північ і південний схід проти північі й північного заходу! І чи він не розуміє, що під назверхньою формою гасла совітського й гасла білої диктатури Каледін, Денікін — Ред.) в суті річи споживкові губернії йшли війною на виробничі? І чи справді йому ніколи не приходило на думку, що саме економічно в значній мірі пояснюється нестримний офензивний розгін голодного центру й півночі над дефензивним льокальним автономізмом півдня й південного сходу?"

Споживчий комунізм большевиків був вірним відблиском не лише психольоґії відвиклих од праці фронтовиків і взагалі декласованих елементів, але й спеціяльної ситуації, де найшлася основа територія совітів — споживкові губернії колишньої "Москвої". Большевики зуміли стануть на чолі воєнно- споживчого походу півночі й центра проти багатого півдня й південного сходу!"

Автор чомусь не називає по імени цього "багатого півдня", а ставить справу так, наче-б то мова йшла тільки про Дон, Кубань і т. д.

"ЗАЧАРОВАНА КУХНЯ"

Англійська газета "Ді Вестерн Мофінорі Вирлд" оповідає одну цікаву пригоду про духів. Власник ресторану у Мангатан Айленд раувважав, що до його кухні дістался якісь духи. В одну означену пору починала кухонна обстановка скакати не лише в кухні, але й у інших убікаціях ресторану. Там гості мали нагоду бачити, як ложки, тарілки, ножі і вилки танцювали. Довго обговорювали цю справу, аж вкінці переконалися, що нагадою цієї "зачарованої" кухні була електрична централя, під впливом якої стіни ресторана перетворилися в магнетичне поле, а саме наслідком дотику електричного проводу з мурами.

ВАТАЖОК МУХА ЗНОВ ВІДОЗВАВСЯ!

Ватажок Муха знов вирину, а саме на зелізничому шляху Барановичі-Рівне. Появився з ватагою між зелізничими стаціями Буди й Ляховичі, около год. 9. вечером з 4-го на 5-го листопада. Поїзд, що виїхав із Вильна, задержала ватаги на пристанку Гончарі. Ватага вийшла з недалеких лісів іще перед приходом поїзду. Проводив їм ватажок Муха (пізнали його декотрі подорожні, бо вже в друге бачили його) Всі були зодягнуті в військові кожушки, або по цивільному. Сам Муха був у мундурі польського поліциста. Кожен мав рушницю і револьвер. На приказ Мухи здержано паровіз. Війшов із своїми людьми до першого вагона й крикнув: Поліцианти і кондуктори до мене!"; цебто, що вони мають оставати під сторожею збруєних людей Мухи і не рушатися. Поїзд обставив Муха сильною сторожею. Муха крикнув до подорожніх: "Прошу приготовити гроші! Доляри і золото давати мені до рук а польські марки кидати до валізи!" І при цих словах вказав великий приготований куфер. "Марки — додав з осміхом — підуть на заплату доходового податку". "Документи потрібні для наших людей! Всі мусять добровільно віддати все, що підлягає відібранню. Хто не піддається цим увлівям із власної вини наражується на небезпеку. Муха крови не жадає!" Забрали дорогоцінності, футра. Переглянули всіх подорожніх. Та ревізія й "реквізиція" тривала більше як дві години. Весь час люде Мухи були зівсім спокійні Одному подорожному забрали 150 долярів, у якогось купця шкіри на яких 250 міліонів мп. і т. д. Муха висловив їм невдоволення, що Ненди, які їздять тепер волинськими зелізницями, так мало мають долярів. Загальна вартість забраного добра яких 30 міліярдів мп. Від ревізії й реквізиції звільнив Муха лише новобранців, що їхали до війська. Все добро зложено на плятформі. Муха питався подорожних, чи далеко, з цієї стації до містечка Кобрин. Може думав туди відїхати. Зараз ватага (що числила до 50 люда) зникла, вистріливши кілька разів для постраху. Коли поїзд не надходив довго, занепокоїло це начальника сусідньої стації. Він вислав кількох людей до Ганчарів. Вони повідомили небаром, що сталося. Около півночі прибув до Ганчарів відділ польської поліції і щойно тоді почала погоню.

ПРАВОСЛАВНИЙ ЗІЗД В УЖГОРОДІ.

Дня 1. падолиста відбувся в Ужгороді довірочний зізд православних із Підкарпатської України. На зізді обговорювано біжучі справи православної церкви. Головував на зізді єпископ Вениямин. На нарадах був присутний віцегубернатор Підкарпатської України Еренфельд. Ужгородська "Свобода" подає, що на зізд бажали бути допущенними кореспонденти газет, але їх туди не допущено. Цілий зізд — по інформаціям тої газети — мав радше опертковий чим діловий характер.

———o———

ЗАПОВІДАЮТЬ РОЗВЯЗАННЄ ПАРЛЯМЕНТУ І ПРИХІД ВІЙСКОВОЇ ДИКТАТУРИ В НІМЕЧЧИНІ

БЕРЛІН, 26. падолиста. — В тутешніх політичних кругах заповідають, що в найблизших днях заноситься на розвязанне німецького парляменту.

Парлямент (рахстаг) був вибраний в червні, 1920, на чотири роки, а колиб його розпущено тепер, то він був би розпущений около пів року перед скінченнем каденції першого німецького републиканського парляменту.

Др. Гайнріх Альберт приняв місію створити новий німецький кабінет за запевненнем президента Еберта, що його міністерство останеться при власти без огляду на се, чи одержить заяву довіря від парляменту чи ні.

З уваги на те він заходиться коло приєднання членів до свого міністерського кабінету, не оглядаючись і на закиди, що його особа не мила в Злучених Державах Америки, де він провадив пропаганду з початку світової війни.

Кажуть, що Еберт хоче представити парляментови неполітичний кабінет. Коли парлямент його не прийме, то президент розпустить парлямент і розпише нові вибори, а міжтим правитиме правительство Альберта без парляменту.

Німецькі політики тут голосно заявляють, що німецькому народови вже надоїла парляментарна влада та що він хоче на її місце диктатора. Вони подають ріжні причини для потреби розпуску парляменту, але головною є те, що серед народу нема тепер запалу для републиканського правління. Нарід хоче сильної влади. Томчасом міг би задоволити вимоги народу військовий диктатор генерал фон Зект, але не виключене, що се була би постепенна дорога до монархістичного перевороту в Німеччині.

НІМЕЦЬКІ КОМУНІСТИ В БОРОТЬБІ ПРОТИ ПРАВИТЕЛЬСТВА

БЕРЛІН, 26. падолиста. — Центральна організація німецьких комуністів ухвалила резолюцію, в якій заявляє, що комуністична партія в Німеччині далі істнує.

Далі в резолюції сказано, що ся партія буде продовжати боротьбу проти капіталізму і за введеннем советів в Німеччині.

Німецька комуністична партія утворила тепер директорію, якої осідок буде заграницею.

Сю партію був основав тому 5 літ Карль Лібкнехт і Роза Люксембург. Одначе вона не мала власних фондів і опиралась на допомогах російського большевицького уряду.

Розпорядок фон Зекта про розвязанне комуністичної партії виключає її від участи у виборах.

БРИТАНСЬКА НАРАДА У СПРАВІ ЛЕҐАЛЬНОСТИ ФРАНЦУСЬКОЇ ОКУПАЦІЇ РУРЩИНИ

ЛОНДОН, 26. падолиста. — Британське правительство скликало на завтра, 27. с. м., нараду, в якій візьме участь весь кабінет, урядові міністерства скарбу, і експерти (знавці). В нараді візьме також участь британський представник в аліянтській комісії „воєнних відшкодовань", сер Джан Бредбері.

Ся нарада має обговорити питаннє леґальности (правности) французької окупації в Рурщині і умови окупантів з тамошними німецькими промисловцями про частинну сплату „воєнного відшкодовання" Франції.

Ся нарада може мати важне значіннє, особливо, якби вона заявилась проти леґальности окупації Рурщини.

ВИБОРЧА КАМПАНІЯ В АНГЛІЇ

ЛОНДОН, 26. падолиста. — Виборча кампанія в Англії розгорілася надобре.

Ріжні партії назначили вже на 615 посольських місць 1,442 кандидатів. Консерватисти назначили 529 кандидатів, лібералі 456, а Партія Праці 435.

Вибори будуть 6. грудня.

БОРОТЬБА ПРОТИ СЕПАРАТИСТІВ В ВРУРЩИНІ

ДІССЕЛЬДОРФ, Німеччина, 26. падолиста. — В Дірен, в Рурщині, в суботу була боротьба між сепаратистами (відокремленцями) і їх противниками.

В борні згинуло трох сепаратистів, а 11 було ранених.

ГІТЛЕР ЗАЧАВ ГОЛОДОВИЙ СТРАЙК

МІНХЕН, Баварія, 26. падолиста. — Провідник баварських фашістів Адольф Гітлер зачав голодовий страйк в тюрмі в Штаделгаім, де його уміщено після монархістичного заговору в Мінхені.

БЕЛЬГІЯ ЗАХОПИЛА 100 НІМЕЦЬКИХ ЛЬОКОМОТИВ

БРУКСЕЛЯ, столиця Бельгії, 26. падолиста. — Бельгійське правительство захопило в Дуісбургу і в Гамборні, в Рурщині, 100 льокомотив, які замовило було німецьке правительство і за них заплатило згори.

Се зробила Бельгія, щоби стягнути з Німеччини кару в сумі 1,250,000 франків, яких вона домагалась за убитте бельгійського офіцира Граффа недалеко Діссельдорфу в марті, 1922, а якої Німеччина не хотіла заплатити.

ЗАПОВІДАЮТЬ ІТАЛІЙСЬКО-ЕСПАНСЬКИЙ СОЮЗ

ЛОНДОН, 26. падолиста. — Сюди повідомляють з Риму, що італійський премієр Муссоліні робить заходи для заключення союза між Італією й Еспанією, щоби в той спосіб скріпити становище Італії на Середземному морі.

Сподіваються, що по гостині еспанської королівської пари в Італії витвориться в обох сих державах прихильний настрій для такого союза або приязного порозуміння.

В Італії, як кажуть, рішаючі чинники готові дати почин до такого союза, а рішити про його долю має Еспанія.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сіті і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
За оголошення редакція не відповідає.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

АМЕРИКАНСЬКІ РОБІТНИКИ НА ПОМІЧ НІМЕЦЬКИМ ЮНІЯМ.

Уряд Американської Федерації Праці, що обєднує величезну більшість американських робітничих юнїй, рішився піднести серед своїх членів потребу допомоги зі сторони американського робітництва для німецьких робітничих юнїй.

Уряд підносить, що німецькі робітничі юнії станули наслідком обниження курсу німецького гроша над самою пропастю. Відомо, юнїйні робітники складали свої гроші в юнії, щоби зібраними в той спосіб фондами піддержувати себе на случай страйків та локавтів. З обниженем гроша обнижилася вартість ощадностий, зібраних в юніях. Се підриває юнії, зводить їх просто до повного безсилля.

Справа має велику вагу не лишень з чисто економічного боку, але й з політичного, бо робітники, невдоволені з умов праці, а притім позбавлені можности боротися проти підприємців, стають легкою жертвою всякої протирobітничої агітації, з одного боку, монархістичної, з другого, большевицької. Упадок гроша, а в слід за тим упадок юнїй, може в той спосіб причинитися до упадку німецької републики та причинитися до заведення в Німеччині абсолютизму, юнкерського або комісарського.

Тому висилка помочи для німецьких робітничих юнїй Американською Федерацією Праці має велике значіння, не лишень гуманітарне та економічне, але й політичне. Вона здержить повний розклад економічного життя в середній Европі.

ПЕРЕДСВЯТОЧНА ОСТОРОГА.

З Філядельфії приходить вістка, що за одну послідну неділю, дня 25. падолиста, померло там в шпиталях пятеро людий, затроєних алькогольними трунками. Того самого дня відставлено до шпиталів кількадесятеро людий, небезпечно хорих алькогольним затроєнем. За цілий знова послідний тиждень померло в тім місті 8 людий на затроєну горівку.

Отсе є факти, які здивували й лікарів і полицію і прогибіційних урядників. На основі розведених слідств стверджено вже, що небувалий зріст смертий від алькоголю стоїть в звязку з наближаючимися святами Христового Різдва.

Як звичайно попередних років, так і сього року приготовляються до свят в той спосіб, що привозять нібито зі заграниці надзвичайні („святочні") припаси всяких трунків. Перед прогибіцією се звичайно й були здорові напитки, — здорові, на стільки алькогольний напиток може бути здоровим (на всякий случай від них ніхто не помирав наглою смертю). Від коли заведено прогибіцію, а ще більше від коли федеральний уряд розвів строгу контролю над всіми чужими кораблями, приїзджаючими до берегів Америки, місто звичайних заграничних напитків попадає в торговлю затроєний муншайн.

Головно перед святами, коли люди не дуже то питають, що купують, коби лишень купити якого напитку, в безправній торговлі алькоголем появляється велика скількість отруйного алькоголю. Наслідки її ми бачили в горі.

Памятати на се повинні всі ті, які не можуть зрозуміти свята без пиятики. Трупи потроєних Філядельфіян най будуть „живою" осторогою для всякого, хто шанує своє життє.

„ДЕРЖАВНА ЗРАДА" АНРІ БАРБІСА.

Славного французького писменника, Анрі Барбіса, (автор „Огня", повісти протимілітаристичного характеру) французьке правительство обвинуватило за державу зраду за промову, виголошену на берлінському конгресі бувших учасників війни і воєнних інвалідів.

Інкриміновані слова Барбіса такі:

„Понад ваші голови звертаюсь із зазивом до окупаційних військ у Порурю. Старатись-му всякими засобами увійти з ними в порозумінне, але не знаю, чи слова мої дійдуть до їх ух. Після повороту до Франції скажу їх видрукувати. Кликати-му до французьких жовнірів: Коли вам велять машерувати проти Німців, не робіть того! Думайте про справу народів; думайте про війну й її наслідки, заки послухаєте своїх володарів! Мої дорогі німецькі брати, коли стягну на себе репресії, гордитись-му тим! До побачення, мої любі брати! Іду до Франції, щоби боротись за вас!"

В Англії не карали-б за такі слова за державу зраду, тепер, вчасі мира. Що найбільше, вважали-б се критикою міжнародньої політики англійського правительства.

Але теж і в Англії правительство не важилось би на таку заборчу політику в Европі, яку веде Франція.

Се доказує, як ще далеко до свободи, бодай такої як є в англійській монархії, теперішній французькій републиці.

СЛОВОМ І ДІЛОМ.

Як українська еміграція виборола собі чеське „визнання".

(Від спеціяльного кореспондента „Свободи").

Чехи мали багато підстав затирати окремішний національний характер української еміграції, удавати, ніби вони його не помічають. Мала обзнайомленість з українським питанням відогравала тут останню ролю. На першім місці стояли **мотиви політичні.**

Чехословацька република має під своєю владою добрий шмат української території: т. зв. **Карпатську Русь.** Покинути той край на призволяще й господарити в нім так, як господарили Мадяри, Чехословаччина не може. Насамперед вона перебрала що до того краю певні зобовязання (американська умова, Сен-Жерменський договір), а потім, як держава поступова й культурна, вона й сама є свідома своїх обовязків перед Закарпаттєм.

Отже треба нести на Закарпате культуру. Але яку? Про чеську не може бути й мови. Лишається вибір між московською та українською. Чехам з початку здавалось, що українізація Закарпаття може мати лихі наслідки. **Українське** Закарпате, коли обставини на сході Европи перемінються, може виявити бажанне відірватись од Чехословаччини й приєднатись до України. А **змосковщене** Закарпате — до кого воно приєднається?

Але тоді було провадити на Закарпатю московбільський курс, у Празі — український. Тому на початку й Прага старалась не дуже підкреслювати, скорше затирати національне лице української еміграції. Коли й не говорилося відверто, то на умі все була думка: „Нащо вам ділитися? будьте одно з „русскими" — й благо вам буде на нашій землі"...

Другою політичною підставою було загальне бажанне Чехів, щоб відбудувалася давне **„щдина-неділима"** Росія. І Істнуванне такої Росії було б істнуванне самостійної Чехословаччини найкращою гарантією. Правда, утворення, самостійної Великої України було б для істнування Чехословаччини ще кращою гарантією. Та чехам здавалось, що перша концепція має більше вигляди на здійсненне, ніж остання. А Чехи — реальні політики „пар екселенс". Тому і з цього боку їм здавалось за більш вказане ставитись до націоналізму українських емігрантів з дуже великими застереженнями.

— Ми не перечимо, мовляли, що ви Українці, але все-таки воліли б, щоб ви ними не були...

Українська еміграція не могла з таким станом річей примиритись. Почалась боротьба. Провадилась вона **словом і ділом.** Боротьба словом здебільшою проявилась у таких діялогах:

— Ви хто такий? — питає Чех нашого емігранта.

— Я Українець, — одповідає емігрант.

— А, руський! — розливається Чех у широкім усміху.

— Ні, ні руський, а Українець! — з натиском поправляє емігрант.

— Та це ж однаково? — дивується Чех.

— Коли однаково, то й ви не Чех, а Австріяк! — одказує наш земляк.

Чех робив ображену міну, а емігрант читав йому коротеньку лекцію про державні відносини бувшої Росії — й на цім непорозуміння кінчалось.

Нині можна почути такі діялоги лише у виімкових випадках. Хехи, беручи на загал, навчились розріжняти між Українцями та Москалями й на тім заспокоїлось.

Боротьба ділом була далеко труднішою, але й на цім полі українська еміграція у Чехах може нині оглянутись на осягнені наслідки з почуттям великого морального вдоволення. Коли про Чехів кажуть, що цілих держава самостійність навчила їх працювати, то про наших емігрантів можна сказати, що тільки втрата самостійности навчила їх працювати.

Справді, поки в нас була хоч тінь самостійности, наші емігранти тільки й робили, що бавились у поганеньку політику: ділились на партії, сварились за посади й титули, інтригували, „били пороги", виклянчували „позички", підписували „угоди", „відступали" неприпадежні їм землі. А нині аж любо дивитися, як бувші міністри, посли, раднтки, члени „високої директорії" та инші громовержці засіли за книжки, які з них вийшли гарні професори та пильні студенти, як вони будують в чужій землі величавий храм української науки.

Перед кількома тижнями був у Подєградах черговий виисук на українських матуральних курсах. Чех-професор, що був представником уряду при випускних іспитах, не міг затаїти свого подиву, чуючи, як наші хлопці та дівчата відповідають на запитання. Особливо втішило його, коли прийла черга на іспит з чеської мови та літератури. Наші матуранти так „різали" по-чеськи, так гарно проказували чеські вірші та уривки з памятників чеського письменства, що Чех-професор не міг прийти до себе від здивовання.

— За такий короткий час — такі великі успіхи! — все приказував він.

Йому можна було б одповісти словами нашої народньої пісні: „хоч нерано почали, та багато утяли"... Справді, нерано почала наша еміграція позитивно працювати. Багато дорогого часу вона марно згаяла й багато гріха взяла на свою совість. Але два роки позитивної праці у чеських „приймах до певної міри вирівнюють цей рахунок.

Що ж нас тут особливо цікавить, то це те, що позитивна праця, яку робить українська еміграція по своїх школах та установах на Чехословаччині, примусила Чехів числитися з нею, як з **самостійним національним фактором**, як з носителькою **високої національної ідеї**. Це й була та „боротьба ділом", яка примусила Чехів **без застережень** визнати окремішний характер української еміграції.

Нині період „боротьби за визнанне" скінчився, й настала доба добросусідської співпраці на основах взаємного зрозуміння та обопільної пошани.

Прага, 9. листопада.

Радянин.

50-ЛІТНІ РОКОВИНИ НАРОДЖЕННЯ СТЕПАНА РУДАНСЬКОГО

(Спеціяльна кореспонденція "Свободи" з Києва).

—о—

Українська Академія Наук у Києві святкувала 21 жовтня ц. р. 50-літні роковини народження великого Українського поета 60-их років, Степана Руданського.

Засіданне історично-літературної секції Української Академії розпочалося о 1-ій годині дня в салі ім. Антоновича. Саля була повна, навіть переповнена українським громадянством.

Розпочав засідання академик Сергій Єфремів, переказавши в коротких словах значіння Руданського в українській літературі. А правду сказавши, навіть не про значіння його в українській літературі, у вичерпуючому змислі цього слова, говорив С. Єфремів. Він говорив коротко і побіжно все про Руданського: і про його походження, вдачу, свідомість національну і суперечки з батьком на цьому грунті, про злидні і невдале життя, про його твори і їх видання.

Цікава замітка С. Єфремова, що Руданський, бажаючи, як можна яскравіше підкреслити свою приналежність до вкраїнської нації, перекладав імя своє на українську мову і підписувався не Стефан, а Вінок (Стефанус по латині). Звідсілля походить і назва його збірки поезій: "Співомовки", яка потім так розповсюдилась.

Після такого короткого вступлення молодий професор Драй-Хмара перечитав "Причинки до біографії Ст. Руданського", зібрані студентом Камянець-Подільського університету Герасименком.

Найперше встановлено точну дату народження Ст. Руданського. Дотепер біографи його є знали напевно цієї дати і подавали то 1830, то 1832, то 1833 рік за рік народження, а в зовсім промовчували рік і висловлювались загально: Руданський народився в 30-их роках.

На основі точно провірених даних вдалось установити, що С. Руданський народився 25. грудня, 1833, року в селі Хомутинцях, Винницького повіту.

Тепер жива ще в Камінці братова Ст. Руданського, а саме жінка його старшого брата Грицька. Недавно приїхав її син Микола із Сибірі і від них вдалось чимало де-чого розізнати про нашого поета. Вправді багато вони не могли дати матеріялу, бо Софія Руданська була всего два рази в поета, а син її і зовсім не бував у дядька. Але дещо цікавого всетаки можна було од їх здобути.

Батько Степана Руданського Василь був священиком в селі Хомутинцях, де він цю посаду дістав у спадок по дідові Степана. Хоч Василь Руданський і не скінчив духовної школи, то всетаки якимось чином йому вдалось улаштуватися священиком у своєму рідному селі. Батько Степана був чоловіком практичним, а обтяжений сімею, він був часто роздражнений схвильованим ізза матеріяльних недостатків. Поміж батьком і синами, особливо Степаном, були все недорозуміння. Дійшло до того, що батько не хотів Степанові подавати руки, одмовився помагати йому, коли Степан був студентом в Петербурзі. Мати Степана Руданського була жінка проста і чула, дуже любила своїх дітей, а особливо Степана, може бути саме тому, що батьком він був так покривджений, і часто нищечком од Василя Руданського посилала синові до Петербургу свої ощадности.

Коли Степан Руданський був лікарем вже в Ялті він жив гарно. Він займав велике помешкання в 6 кімнат, гарно умебльованих. С. Руданський був у близьких зносинах із княгинею Воровцовою, навіть на "ти", розмовляв з нею по українськи. Лікував царя Олександра ІІ. і дістав од його перстінь на памятку. Це ще ствердження яко факт.

Жонавим С. Руданський не був. Була в його економкою проста селянка, жінка салдата Широкого, а в неї було 2 дітей. Широка була молода, пишної вроди і гарно співала. Часто співав Руданський у двох із нею. З нею-ж то Степан Руданський жив. Чоловік Широкої був пияницею. Він часто з'являвся; Руданський його з'одягав; давав йому грошей і він знову пропадав на деякий час.

Своїх дітей в Руданського не було.

Вмер і поховоно його в Ялті, де про його довго зберігалась память, як про чоловіка дивного, який любив більше самотність, а іноді й випити. Любов до чарки не була одначе в його так великою, як це дехто думав, що уважав Руданського пияницею.

Про свої твори в розмові із знайомими напр. із малярем Айвазовськими з яким він дуже дружив, він не любив балакати. Коли його про це питали, то він вминаючо одповідав: "Та так, пишу щось там..."

Багато ще з біографії Руданського залишилось невияснени і чекає свого дослідувача.

Після перечитання цього викладу повторив проф. Филипович, М. Могилянський і ще дехто. Перший з них виявив думку, що несправедливо уважають Степана Руданського першим поетом після Шевченка, бо він власне не дав нічого нового, а тільки розпроблів одну рису поетичної творчости Шевченка, а саме її народній мотив.

У відповідь на це зазначив дехто, що Степан Руданський на 60-і роко, коли припадає його письменницька діяльність, був найвидатнішим та найбільше талановитим поетом після Шевченка. На той же час не було другого щоби йому дорівняв. Його твори, хоч і не друковані у свій час ізза цензурних умовин та загального важкого становища українського слова в 60-і роки, так промовили до душі українського народу, що вони широко розійшлися в народі і були взяті народом на мелодію. До деяких, як "Гався постом засідатель" народ доробив сам нові куплети.

Після короткенької дискусії засідання закінчилось о 4 годині.

М. Ванько.

ПОЛІТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ ЗАХІДНО-УКРАЇНСЬКОЇ ЕМІГРАЦІЇ

В однім з европейських центрів української еміграції відбулася в днях 1, 2 і 3 листопада політична конференція еміграції з західно-українських земель, склікана за ініціятивою Комітету Оборони Західних Українських Земель.

З огляду на розкиненість еміграції в ріжних краях і матеріяльні та пашпортові трудности для переїзду, переважаюча часть участників конференції зложилася з емігрантів, перебуваючих в тім місті, де конференція відбулася.

Предвиджуючи се, Комітет по скликанню конференції наперед розіслав в ріжні центри української еміграції проекти резолюцій, які рішив запропонувати конференції до ухвалення. Сі резолюції були предметом обговорення західно-українськими емігрантами в инших містах, а писемні звіти про се показують, що загал західно-української еміграції, без огляду на місце її перебування, є солідарний з політичним становищем, на якім стала скликуюча конференція організація, а яке прийняла відтак і конференція.

Конференція складалася з запрошених персонально представників активної політично старшої інтелігенції, академічної молодіжи і військової еміграції, напрямку народницько-трудового, радикального і соціяль-демократичного. Всіх участників було 40.

На конференції були виголошені реферати про міжнародне положенне у звязку з положенням в краю, та про цілі, шляхи і організаційні форми визвольної боротьби на західних українських землях, на умотивованне предложених резолюцій.

По двохдневних дискусіях над рефератами і резолюціями конференція прийняла отсей клич визвольної боротьби на західних українських землях:

Відірвання західно-українських земель від заборчих держав і їх злука з Великою Україною, без огляду на її державний устрій.

На узасадненне сього клича Конференція ухвалила отсі резолюції:

І. Про державно-правні основи визвольної боротьби.

1. Конференція стверджує, що відновлена на українських землях бувшої австро-угорської монархії українська державність, проголошенням на сих землях дня 19 жовтня 1918 р. Західно-Української Народньої Республики, є й на далі цілию національно-політичних змагань населення західних українських земель.

2. З уваги на те, що ходом подій, з окрема на основі ризького договору між Польщею і Совітами з 18 марта 1921. і рішення конференції амбасадорів едржав антанти з 14 марта 1923., під чужою зверхністю знайшлися також відірвані від Великої України Холмщина з Підляшем і Волинь з Полісcям, а всі західно-українські землі під Польщею заявили волю до обєднання в один суцільний національно-політичний організм, Конференція висловлює погляд, що силою згаданих обставин західно-українське державне право повинно бути поширене також на Холмщину з Підляшем і Волинь з Полісcям.

3. Конференція одночасно заявляє, що на рівні з актом з 19. жовтня 1918 р. обовязуючим є також акт з 3 січня 1919 р. про державне обєднання Західної України з Великою Україною.

II. Про міжнародне положенне.

Утворений мировими договорами, подиктованими побідними державами антанти, стан річей в Европі містить в собі такі разячі противенства державних і національних інтересів цілого ряду народів, які ніколи не дадуться полагодити мирним шляхом.

З окрема економічний і соціяльний ростріи в Европі, як наслідок пережитих воєн і революцій, витворює сприятливі умови для внутрішних заколотів, які в державах побитих вже мали або мають місце, а до держав побідних, передовсім же до держав новоповсталих, скорше чи пізнійше мусять перенестися, підсичуючи невпевненість в міжедржавних.

Спеціяльно Польща і Румунія, внутрішньо несконсолідовані, обтяжені кольосальними видатками на утримання величких постійних армій, маючи в своїх межах великі чужонаціональні території й загорожені в своїм істнованню союзом сильних держав, в першій мірі можуть стати тереном і внутрішних революцій і збройного міждержавного конфлікту.

Супроти такого міжнародного положення Конференція уважає, що населення на західних українських землях мусить бути готовим на всякий случай до активного виступу, для здійснення своїх національно-політичних цілей.

III. Про практичні завдання визвольної боротьби.

З уваги на знане положенне на західних українських землях під Польщею і Румунією, Конференція уважає, що практичним завданням моменту є нагромадженне революційної енергії широких мас народних, шляхом революційної агітації й пропаганди та революційних виступів, маєте закріплювати творенням національно-революційних політичних і боєвих організацій, підпорядкованих в своїй діяльности єдиному західно-українському революційному центрови, та взиває дотичні організації негайно приступити до утворення такого центру.

Конференція при сім уважає, що щоденна праця суспільности для береження здобутків національної культури і заспокоєння біжучих потреб національного життя повинна вестися так, щоби не тратилося з очей начального завдання національної політики — визволення західних українських земель з під чужого панованя і здійснення на їх власного українського державного права.

IV. Переведенне в життя повисших ухвал Конференція поручає Комітетови Оборони західних укр. земель.

МІТИНГИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

БРУКЛИН, Н. Й. Укр. бр. Пресв. Тройці, від. 203 повідомляє, що річний мітинг відбудеться в 8. годині вечером в церковній салі в суботу, 1. грудня під ч. 162 Норт 5-та ул. На порядку нарад повідомлення важних справ братства і вибір нового уряду на рік 1924. Приниманнє нових членів до братства і до У. Н. Союза, без вступного. Неявившися член заплатить кару 1 дол., а урядник 2 дол. — М. Шипош, пр.; В. Яськевич, секр.

ЧЕСТЕР, ПА. Тов. Запорожська Січ, від. 388, повідомляє своїх членів, що річний мітинг відбудеться в неділю, 2. грудня. Проситься всіх членів бути присутними на сім мітингу. — Т. О., гр. секр.

ЧИ ТРЕБА ЄДНАТИ УКРАЇНСЬКУ СТУДЕНТСЬКУ МОЛОДІЖ В АМЕРИЦІ?

(Надіслана стаття).

Не давні то часи, коли зачалась організувати українська молодіж в Америці. Здається вся суспільність повинна була привитати сей почин з радостю і пійти з допомогою тим організаціям.

Знайшлись однак „премудрі соломони", які бачили в тій організації кириню, ба навіть конкуренцію для себе, хоч ніколи не брались, не мали сили, ані не думали робити тої роботи, яку задумала українська молодіж.

На питанне, чи потрібно нам організувати шкільну молодь, не може бути двох відповідий.

Словаки малесенький нарід, а мають в Америці свої студентські товариства, брацтва, ба навіть видають свою часопись. На Коломбійському університеті в Ню Йорку учать словацької мови. А про нас, 45-міліоновий нарід говорять, що то все одно „Рашен, Юкреініен". Не згадую про Чехів, Поляків, Німців, які сотками вчаться в американських університетах, каледжах, гайскулах, але не забувають про свою організацію.

Для тих „високодостойних" голов, які в студентських організаціях бачать „панські примхи", наводжу висказ словацької газети „Обрана", ч. 97, з 20. падолиста с. р. про студентську словацьку газету:

„Витаємо нового працьовника на народній ниві!

„Хоч в першому числі видно щойно початки, але головна річ в тому, що початок зроблено. Молодіж се надія кождого народу, тому і на Студентський Союз покладаємо оправдану надію, що удосконалить свою часопись і поведе її у визначеному красному напрямі."

Так пише про ґазету своєї молоді друга словацька ґазета.

А щоб почути думки наших людий про своїх студентів та інтелігенцію, треба було прийти на віче в Филаделфії дня 18. с. м.

Думаю, що молодь не вважати-ме на поведенне невідвічальних людий, а пійде раз зачатою дорогою організації. Товариства молодіжи розвиваються помалу, але в тому запорука, що будується їх там, де вимагає того життєва потреба. Їх розвою не спинять вже жадні кирині.

Перед українською молодіжю в Америці велике і вдячне поле до праці. Тому гуртуймо всі свої сили, а наше знанне використаймо для пропаганди української справи серед Американців і серед чужинців та допоможім зорганізувати нашу суспільність у щиру, карну, національну організацію, якої кличем має бути: **праця для народу.**

Студент.

ВЯЧЕСЛАВ БУДЗИНОВСЬКИЙ.

Шаґін-Ґерай

ОПОВІДАННЄ З 16-СОТИХ РОКІВ.

(9)

— Зачинаймо! Саідо, вийми ножі. Возьми один і розітни мені пута на руках, але не скаліч.

Обернувся до дитини плечима і наставив руки. Дівча троха намозолилося, але розтяло. Дриґа ляг назад горілиць, заклавши руки за спину, будьто би вони ще звязані. Хвилю пролежав спокійно. Коли вартові далі не дивилися в сей бік, Дриґа підтягнув стопи до себе і порозтинав пута на ногах. Оглянув пістолю, досипав пороху і поклав коло себе.

— Максиме, — шепнув. — Обернися до мене спиною... Так. Руки маєш вільні, пута на ногах сам розітни.

Ліворуч закумкала жаба. Праворуч відповів їй сич.

— Ми в саму пору зачали, — шепнув Дриґа. — Коби знаттє, що тепер робити?

— Мої ноги вже вільні, — відповів Максим. — Задалеко сидять сі собаки, щоби з пістолі стрілити до них з цілою певністю. Коби встали і підійшли до нас, то...

— Се можна зробити, — сказав Дриґа.

— Гей, ви, сучі сини! — крикнув до вартових. — Принесі котрий води для дитини, а ні, то я сам принесу...

— Смоли горячої! — відгукнувся один Татарин.

— Ти не кричи, а лежи спокійно, бо як ще раз загавкаєш, то затулю тобі рот на віки! — додав другий.

Жаба знов закумкала, сич знов відповів їй — о много близше, ніж було раньше.

— Щоби я не затулив на віки твого собачого лиска! — відгукнувся Дриґа.

Татарин підвівся вхопив аркана, що коло него висів на бучку і приступив до вязнів.

— Я тобі арканом спину поріжу! — грозив. Підвів аркана, але замість спустити його на спину Дриґи, сам повалився на землю поцілений кулию з пістолі.

Оба товариші вбитого схопилися на рівні ноги. Вони чули стріл, бачили, що товариш впав, але не знали, хто стрілив. Що то Дриґа міг стрілити, вони й неподумали. Заки очуняли, гукнув стріл з за дерева, пару кроків від огню. З другої сторони щвирнула стріла. Оба впали на землю коло огню. Зза дерев виступили Богдан і два Савранці.

— То приятель вуйка Гарасима, крикнула Саіда, розтинаючи пута на ногах.

Дриґа розтинав жінчині пута, Максим висвободжував з пут Оришку.

— Кому завдячую ратунок? — спитав Дриґа, приступаючи до Богдана.

— Я Іван Богун, товариш вашого небожа Гарасима. За ратунок подякуйте малій Саіді. Як би не вона, то ні я ні Гарасим не знав би, що з вами сталося, де ви і що грозить вашій оселі.

— Що тепер будемо діяти?

— Зразу я гадав, щоби, увільнивши вас, разом з вами пуститися туди, куди пішли инші — вороги й наші. Тепер бачучи тут тілько коний з добичию, гадаю, що там без нас обійдеся. Такої добичі чейже ніхто не покине...

— Вже бються! — крикнув Максим. — Чути стріли.

Стріли справді ставали щораз густійші. По не довгім часі став долітати тупіт кінських копит.

— Задоптати огонь! — крикнув Дриґа. — Татари мабуть втікають... Очивидно сюди, щоби спасти свою добичу. Відступім на инше місце, щоби не наскочили на нас.

— Вже не треба, ви вже безпечні! — почули голос Ґарасима. — Ми перейшли втікачів і відрізали їх від ліса. Недобитки, найбільше двацять душ, втікли на південь.

Зігнали коні полишені Татарами і пігнали до хутора Дриґи. Савранським Татарам, що помагали бити Кримців, сказали, щоби ційшлися в полудне, бо дістануть половину добичі.

Ледви всі вернули домів, позлишена в степу сторожа випалила з моздіря на трівогу. На північнім краю степу появився відділ верхових. Гнали як вихор просто на оселю. Все що жило, вхопило збрую. Кождий знав, де в такім случаю його місце, отже за малу хвилину оселя знов була готова відкинути новий наскок. Ватагу випередили два їздці. Наближаючися до оселі, стали вимахувати шапками.

— То Василь Босий і Шаґін Ґерай! — крикнув Гарасим, вискочив зі свого скритка і став бігчи до них. За Гарасимом вироїлися инші. Обох гостий спровадили до хати Ілька. Инших, самих Бершадців розмістили по хатах. Бершадців пригнав сюди мировий договір між Скіндером і Жулкевським. Заки Шаґін встиг дібратися до Бершади і перестерегчи Босого, на Вершаду наскочили Кримці і Поляки та зруйнували се геройське гніздо, котре сю дорогу на Україну робило для Татарви непрохідною. Знаючи, що Поляки позволили Кримцям зруйнувати й инші оселі між Богом і Дністром, Босий зібрав своїх козаків і разом з Шаґіном пустився полювати на чамбули руїнників. В сім поході оба опинилися в хуторі Дриґи.

Ілько Дриґа пішов паювати добичу. Богдан і Гарасим лишились в хаті, та розказували Босому і Шаґінови про свої пригоди від хвилі, коли Шаґін відійшов з табору Жулкевського аж до нинішної стрічи з ними.

(Конець буде).

ДОПИСІ

ЯНҐСТАВН, О.

Киринникам відповідь.

В. ч. 238 „Свободи" була поміщена допись, яка представляє фальшиво справу місцевого Українського Дому. Дописуватель представив цілу справу злобно і неправдиво. Перша неправда в тім, що в дописі написано, начеб довги перевисшували вартість Українського Дому. Терба усім читачам знати, що наш народний дім є мабуть чи не найкращим з усіх таких наших інституцій в Америці. Грубезний мур робить його тривалим на століття. Прегарна галя, велика й висока, може помістити більше ніж тисячу людий. У ній є сцена на представлення і ґалерія. На споді є великий „бейзмент", із салею для клюбу та другими потрібними убікаціями. На долині, на фронті є два великі стори, а на горі ще й до того мешкання. Крім того Український Дім має ще чотири доми на власність.

Виставленнє тої прегарної будівлі і купно чотирох других „прапертів" це заслуга соток добрих людий, які хотіли, щоб Українці в Янґставн не потрібували блукати сиротами по чужих галях, а щоб мали свій власний народній осередок. Вартість маєтку певне у четверо більша ніж довги на нім. Тут і тепер містяться наші народні товариства, а між ними і товариства У. Н. Союза. Тут відбуваються українські представлення, збори і всілякі віча. Це прямо кириня, коли хтонебудь виступає проти цеї нашої народньої інституції.

Ми тут вгадуємо, хто написав допись. Се чоловік, який без кирині не годен жити. Через нього вже й неодин виступив з У. Н. Союза, бо не хотів чути вічної сварки, яку він заводить на мітинґах. Він пробував вже й кирині по церквах та в вірах. Він перевертався вже на всі залежні й незалежні сторони і є посміховищем у кождого свідомого чоловіка. Він і кількох таких, як він, хотіли-б водити за ніс цілу громаду, щоб Українці ніколи не зєднались цілком але щоби тільки все сварились і ніколи не дійшли до ніякого добра.

Ми, Українці в Янґставн, повинні гордитись, що маємо таку величаву інституцію як нею є Український Дім. Ніяка друга народність не може повеличатись таким народнім майном. Хто іде проти такої інституції, то очевидний ворог свого народу. Український Дім це українська твердиня, яка остоялася і остоїть помимо всіх хрунів і киринників. Не зробили нам нічого усі хитрі штучки лукавців своїх й несвоїх і не зроблять ніколи. Наш нарід пізнається на усіх тих фарбованих лисах, які представляють себе за Українців, а наділі є аґентами ворогів. Прийде час, де усі наші українські товариства виметуть те сміттє зпоміж себе і не дадуть приступу для корині і злоби.

Член У. Н. Союза.

ПОКЛИК ДО УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІЖИ В АМЕРИЦІ

Товаришки і Товариші:— Тов. У. А. Громада в Філаделфії, Па., яке гуртує всю українську молодіж тутешних висших шкіл, рішило звернутись до Вас з малим прошенням:

Всі Ви знаєте, яке значінне має бібліотека, де кождої хвилі можна дістати потрібну Вам книжку. В Америці маємо їх богато. Та не так воно в нашій старій Батьківщині. Своїх книжок там не можна дістати, а про чужі і не згадуй.

Тому Академічна Громада рішила осьсьо: Взвати всю українську американську молодіж, щоби спільними силами зібрати тут в Америці книжки, та заслати їх до бібліотеки Наукового Товариства ім. Т. Шевченка у Львові яко дар українсько-американської молодіжи свому народови.

Сі книги мали би бути ріжнорого змісту. В першу чергу потрібно наукових книг, з ріжних обсягів людського знання як медицина, фільософія, право, техніка, економія і т. і. Потрібно теж шкільних підручників, яких уживають в діточих школах (кіндергарден), школах публичних, гайскулах, каледжах та університетах, з кождого предмету, які там викладають. Відтак творів красного писменства. А як се перевести?

1) Кождий з Вас, хто є студентом, хай дасть по одному підручникови своїх шкільних книжок; 2) нехай пришле програму викладів своєї школи; 3) попросить о книжки своїх американських товаришів; 4) піде до ріжних видавництв, які є в місцевости і попросить, щоб дали по одному примірникови всіх книг, які вони друкують для бібліотеки Наук. Тов. ім. Шевченка; 5) де є відділи У. М. С. А. попросити, щоб на Крисмес закупили книжок для наших бібліотек в краю (виключно наукові); 6) Зібрані книги (в доброму стані) посортувати після відділів (шкільні підручники, наукові книжки і красне писменство) і переслати до Громади; 7) на книжках написати імя жертводавця і місцевість, а на шкільних підручниках зазначити, в якій школі і в котрому році назви сеї книги вживано.

Коли кождий з нас посвятить трошки часу і труду, зберемо великий культурний дарунок.

Тому кличемо Вас до праці і збірок.

Товариші, Товаришки і Українські Громадяни:—

Ще одно у нас прохання до Вас. У Львові істнує Український Національний Музей, в якому немає американського відділу. Американсько-українська суспільність брала і бере живу участь у визвольній боротьбі, а через те не сміють пропадати матеріяли з життя-буття нашої американської іміграції.

Просимо всіх присилати нам фотографічні знимки: 1) українських шкіл, Народних Домів, читалень, церков, українських фарм, кольоній, хорів, драматичних гуртків, Січових відділів, пластунів (скавтів), товариств, братств; грамоти і т. і., а ми перешлемо все те до Українського Музею у Львові!

Поможіть нам всі в тій праці!

Просимо всі американські часописи о передрук того поклику, а ОО. Духовних проголосити се по церквах.

Всі писма і посилки з книжками шліть на адресу членкині культурно-просвітного відділу У. А. Г. панни Слави Кінаш, 815 Н. Кренклин Сс., Філаделфія, Па. На сю адресу звертайтесь теж за подрібними інформаціями.

УПРАВА У. А. ГРОМАДИ:

Др. Вол. Галан, през.; Юстина Скарльош, міст. през.; Павло Дубас, рек. секр.; Галя Кінаш, скарб.; Катруся Росолович фін. сек.; Члени культ.-просвіт. відділу: Слава Кінаш, Зузанна Томчик, М. Метлак.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ЩОБИ НЕ ШИРИЛОСЬ БАЛАМУЦТВО!

Зі згляду на се що Екзекутива Січової Орг. помістила в 18-їм числі свого органу „Січових Вістях" з дня 10. XI. 1923 „Вияснення що до участи Січових делегатів на II Конгресі Обєднання", в котрім було сказано: „Що до 1 Сотні ім. Б. Хмельницького V. Округа з Ню Йорку, то Гол. старшина сейчас, коли довідалась про її виступ і про поміщення статті в час. „Свободі", телеграфічно дорогою хотіла довідатися про все а іменно, хто є відвічальний за той поступок. Рівнож вислала Гол. Управа лист (спешіл делівері) до кошового тої сотні І. П. Задорецького з приказом вияснення, чи дійсно 1. сотня в Ню Йорку відвічає за статтю в „Свободі". Головна Управа, по перешуканню в своїх рекордових книжках не знайшла деклярацій делегатів (?) з сотні 1, з Ню Йорку тов. Коцка і Воробця і тим самим не має їх в рядах Січ. Орг. і не признає їх як Січовиків. Тому Гол. Управа на разі не знає нічого за той поступок і чекає відповіди. Екзекутива.", на що Січ ім. Б. Хмельницького вислала до Екзекутиви Січової Організації в Шікаго, Ілл., слідуючу:

Ч. Е. 15а.

ВІДПОВІДЬ

нюйорської Січи ім. Б. Хмельницького, сотні 1. 5. округа Січової Організації Укр. в Злуч. Держ. на „вияснення Екзекутиви С. Ор." поміщеним в 18. числі Січових Вістий з дня 10-го падолиста 1923 р.

Щоби довго не розводитись, ми члени Січи ім. Б. Хмельницького в Ню Йорку, сотні 1. 5. округа зібрані на надзвичайних січових зборах дня 20. XI. 1923 р. одноголосно заявляємо:

1. З огляду на се, що ми твердо вірили і були певні, що С. О. стоїть на становищі обєднування і організації українських національних сил в Америці; що про се постійно писалось в органі С. О.; що ми не тільки що не знали про мнимі непорозуміння між С. О. а Обєднанням, але й не мали найменьшої причини припускати, що такі непорозуміння з Обєднанням є; та отримали приказ Гол. Упр. С. О. всего чотири дні перед „Конгресом Обєднання", в якім пишеся що С. О. зірвала зносини з Обєднанням і тому заказуєсь сотням посилати своїх делегатів на Конгрес; — ми члени нюйорської сотні уважали своїм моральним обовязком помістити відозву в „Свободі" під наг. „Січовики не утікайте з фронту" і за сю відозву наша Січ готова стати перед судом всего українського народу, а не особистих соперників. (Щодо закидів філяделфійського Округа нюйорській Січи в справі писань поза вище згадану відозву, уважаємо їх за просту, безпідставну напасть.)

2. Розбираючи кожну стрічку приказу Головної Управи С. О., не і принагідного справоздання С. О., не знаходимо найменшої причини до зірвання зносин С. О. з Обєд. а подані „причини" Гол. Упр. в жаден спосіб не можливо оправдати і тому се зірвання уважаємо за непоправний крок Гол. Упр., що може дуже некорисно відбитись на українськім національнім організмі як тут в Америці так і в старім краю, особливо під теперішний час визвольної боротьби нашого народу.

3. Ми члени нюйорської сотні покладаємо великі надії що з принятям посади редактора „Січових Вістий" д-ром О. Назаруком зникнуть всякі непорозуміння між С. О. а Обєднанням, бо лише в злуці сила, а в силі побіда.

Вичитавши в вище наведеним числі Січових Вістий, що Екз. С. О. не признає сотенного нюйорської сотні тов. М. Воробця членом С. О., жадаємо від. Гол. Упр. С. О.: а) поміщення в найблизшім числі „Січ. Віст." імен всіх січовиків нюйорської Січи, які є правними членами С. О.

б) публичного спростовання що до членства тов. М. Воробця, який є правним членом С. О., бо на се маємо урядове потвердження гол. рек. секр. тов. С. Мусійчука з датою приняття нюйорської сотні від 1919 р.; а також і членство до відділу С. О.

Що до п. М. О. Коцка то він не заступав нюйорської Січи як делегат на Конгресі Обєднання, а заступали її вибрані делегати і правні члени С. О. т. М. Воробець і М. Фенчинський.

Рівночасно просимо приняти до відома, що відповідь кошового нюйорської сотні тов. П. Задорецького на „спеш. дел." лист Гол. Отамана вважаємо за вислів цілої нюйорської сотні.

Здорові були!

Ню Йорк, 20. XI. 1923.

Петро Задорецький, кошовий; М. Воробець, сотенний; М. Фенчинський, секр.